

United Nations
SERBIA

ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

Директна примена стандарда Уједињених нација за заштиту људских права

UNIVERSAL DECLARATION OF
HUMAN RIGHTS

YEARS

#STANDUP4HUMANRIGHTS

Пројекат се спроводи уз подршку УН Програма редовне техничке сарадње (RPTC) који у Републици Србији имплементира Тим за људска права Уједињених нација у Србији

Директна примена стандарда људских права УН у поступцима пред домаћим судовима

Тематски модул: **ПРАВА ДЕТЕТА**

ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

1. РЕЛЕВАНТНИ УН ИЗВОРИ - СТАНДАРДИ

Конвенција УН о правима детета („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 15/90 и „Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 4/96 и 2/97)

Члан 2

1. Стране уговорнице ове Конвенције ће поштовати и обезбеђивати права утврђена овом Конвенцијом сваком детету које се налази под њиховом јурисдикцијом без икакве дискриминације и без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго уверење, национално, етничко или социјално порекло, имовинско стање, онеспособљеност, рођење или други статус детета, његовог родитеља или законског старатеља.

2. Стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере како би се обезбедила заштита детета од свих облика дискриминације или кажњавања заснованог на статусу, активностима, израженом мишљењу или уверењу дететових родитеља, законских старатеља или чланова породице.

Факултативни протокол о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији, уз Конвенцију о правима детета („Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 7/2002)

Члан 9 став 4

Државе уговорнице обезбедиће да сва деце жртве дела описаних у овом Протоколу имају приступ одговарајућим поступцима како би тражила, без дискриминације, обештећење од правно одговорних лица.

Други УН инструменти

Међународни пакт о грађанским и политичким правима („Службени лист СФРЈ“, бр. 7/71)

Члан 26 - Сви су пред законом једнаки и имају право на једнаку законску заштиту без икакве дискриминације. У том погледу закон ће забранити сваку дискриминацију и зајамчити свим лицима подједнаку и ефикасну заштиту против сваке дискриминације, нарочито на основу расе, боје, пола, језика, вероисповести, политичког и било ког другог мишљења, националног или друштвеног порекла, имовнине, рођења или другог стања.

Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, број 7/71)

Члан 10 став 3. Треба предузети посебне мере заштите и помоћи у корист деце и младих, без икакве дискриминације из родбинских или других разлога. Деца и омладина морају да буду заштићени од економске и социјалне експлоатације. Законом треба да се забрани запошљавање на пословима који су такве природе да могу да изложе опасности њихов морал или њихово здравље, да доведу у опасност њихов живот или да нашkode њиховом нормалном развоју. Државе треба исто тако да утврде границе старости испод којих је плаћени рад дечије радне снаге законом забрањен и кажњив.

Конвенција о правима особа са инвалидитетом („Службени гласник РС – Међународни уговори“, бр. 43/2009)

Члан 7

1. Државе потписнице предузеће све потребне мере како би осигурале да деца са инвалидитетом уживају сва људска права и основне слободе на основу једнакости са другом децом.
2. У свим акцијама које се односе на децу са инвалидитетом првенствена пажња биће посвећена најбољим интересима детета.
3. Државе потписнице осигураће да деца са инвалидитетом имају право да слободно изразе своје ставове о сваком питању које их се тиче на основу једнакости са другом децом, узимајући у обзир њихове године и зрелост, а у остваривању тог права биће им пружена асистенција у складу са њиховим узрастом и инвалидношћу.

2. ДОМАШАЈ УН СТАНДАРДА

Комитет за права детета, Општи коментар 1: Циљеви образовања¹

10. Дискриминација по било ком основу наведеном у члану 2 Конвенције, било да је отворена или скривена, вређа људско достојанство детета и у стању је да подрије или чак уништи способност детета да има користи од могућности које му пружа образовање. ...

¹ Комитет за права детета, Општи коментар 1: Циљеви образовања, ЦРЦ/ГЦ/2001/1, 17. април 2001. г.

дискриминација полова се може појачати праксама као што је наставни план и програм који није у складу са принципима родне равноправности, решењима која ограничавају користи које девојчице могу да стекну од понуђених образовних могућности, и небезбедним или непријатељским окружењем које одвраћа девојчице од учешћа. Дискриминација деце са инвалидитетом такође прожима многе формалне образовне системе и многе неформалне образовне средине, укључујући породицу. Деца заражена вирусом ХИВ/АИДС су такође снажно изложена дискриминацији у оба окружења. Сва таква дискриминаторна поступања су у директној супротности са захтевима члана 29 став 1 тачка а да образовање треба да је усмерено на развој дететове личности, талената и менталних и физичких способности до крајњих граница.

11. Комитет такође жели да нагласи везе између члана 29 став 1 и борбе против расизма, расне дискриминације, ксенофобије и сродне нетолеранције. Расизам и сродне појаве цветају тамо где постоји незнање, неосновани страхови од расних, етничких, верских, културних и језичких или других облика разлике, искоришћавање предрасуда, или учење или ширење искривљених вредности. Поуздан и трајан лек за све ове пропусте јесте обезбеђивање таквог образовања које подстиче разумевање и поштовање вредности о којима говори члан 29 став 1, укључујући поштовање разлика, и које се супротставља свим облицима дискриминације и предрасуда. ...Стога је важно усредсредити се на дететову сопствену заједницу приликом наставе о људским и дечијим правима и принципу недискриминације. Таква настава може делотворно да допринесе спречавању и елиминацији расизма, етничке дискриминације, ксенофобије и сродне нетолеранције.

24. Осмишљавање и спровођење програма за унапређивање вредности обухваћених овим чланом треба да постане део стандардног одговора влада на скоро све ситуације у којима се догодило кршење људских права. ... Стога, треба да се усвоје одговарајуће додатне мере по члану 29 став 1, које обухватају истраживање и усвајање оних образовних техника које могу позитивно да допринесу остваривању права признатих Конвенцијом.

Комитет за права детета, Општи коментар број 6: Третман непраћене или раздвојене деце ван државе порекла²

3. ... деца без пратње и раздвојена деца ... често су предмет дискриминације и одузима им се право на доступност хране, становања, здравствених услуга и образовања. Девојчице без пратње или раздвојена женска деца суочавају се са посебним ризиком од насиља заснованог на родној припадности, укључујући и насиље у породици...

(б) Забрана дискриминације (члан 2)

18. Принцип забране дискриминације примењује се у потпуности у вези са свим поступцима са децом без пратње и раздвојеном децом. Он нарочито забрањује било какву дискриминацију засновану на статусу детета – да ли је дете без пратње или раздвојено дете, дете избеглица, дете које тражи азил или имигрант. Када се сагледају сви његови аспекти, овај принцип не спречава, заправо заиста може покренути потребу да се

² Комитет за права детета, Општи коментар број 6: Третман непраћене или раздвојене деце ван државе порекла, ЦРЦ/ГЦ/2005/6, 1. септембар 2005. г.

диференцира статус детета на основу различитих потреба за заштитом, као што су потребе које се заснивају на старосној доби или полу детета. Мере такође морају бити предузете да би се избегло могуће погрешно тумачење и стигма према положају раздвојене деце у друштву. ...

(д) Потпуни приступ образовању (чланови 28, 29 став 1 тачка ц, 30 и 32)

41. ... Овај приступ биће обезбеђен без дискриминације, а посебно је важно девојчицама без пратње и раздвојеним девојчицама обезбедити равноправан приступ формалном и неформалном образовању, укључујући и струковну обуку на свим нивоима. Деци са посебним потребама, нарочито деци са инвалидитетом, биће такође омогућен приступ квалитетном образовању.

Комитет за права детета, Општи коментар број 9: Права деце са инвалидитетом³

8. Члан 2 обавезује државе уговорнице да обезбеде да сва деца под њиховом јурисдикцијом уживају у свим правима које садржи Конвенција без дискриминације било које врсте. Ова обавеза захтева од држава уговорница да предузму одговарајуће мере ради спречавања сваке дискриминације, укључујући и оне на основу сметње у развоју. Ово изричито помињање сметње у развоју као забрањеног основа за дискриминацију у члану 2 је јединствено, и може се објаснити чињеницом да деца са сметњама у развоју припадају једној од најосетљивијих група деце. У многим случајевима, облици вишеструке дискриминације – засноване на комбинацији фактора, тј. девојнице које припадају аутохтоним групама са сметњама у развоју, деца са сметњама у развоју која живе у руралним срединама, итд. – повећавају рањивост појединих група. ... На пример, друштвена дискриминација и стигматизација воде до маргинализације и искључености, а могу чак да угрозе и опстанак и развој у случајевима насиља над децом са сметњама у развоју. Дискриминација у пружању услуга искључује их из образовања и ускраћује им приступ квалитетним здравственим и друштвеним услугама. Недостатак одговарајућег образовања и стручне обуке дискриминише против њих тако што им ускраћује могућности за запошљавање у будућности. Друштвено обележавање, страхови, презаштићеност, негативни ставови, заблуде и преовлађујуће предрасуде против деце са сметњама у развоју и даље су снажни у многим срединама и доводе до маргинализације и отуђивања деце са сметњама у развоју. ...

9. Опште гледано, државе уговорнице у својим напорима да спрече и уклоне све врсте дискриминације против деце са сметњама у развоју треба да предузму следеће мере:

(а) Посебно уврстити сметње у развоју као забрањени основ за дискриминацију у уставним одредбама о недискриминацији и/или увести посебну забрану дискриминације на основу сметње у развоју у посебне анти-дискриминационе законе или законске одредбе.

³ Комитет за права детета, Општи коментар број 9: Права деце са инвалидитетом, ЦРЦ/Ц/ГЦ/9, 27. фебруар 2007. г.

(б) Обезбедити делотворне правне лекове у случају кршења права деце са сметњама у развоју, и осигурати да су ти лекови доступне деци са сметњама у развоју и њиховим родитељима и/или другима који се о детету брину.

(ц) Спровести кампање за подизање свести и образовне кампање усмерене ка широј јавности и одређеним групама професионалаца у циљу спречавања и отклањања фактичке дискриминације против деце са сметњама у развоју.

10. Девојчице са сметњама у развоју су често још рањивије у погледу дискриминације услед родне дискриминације. У том контексту, од држава-угговорница се тражи да обрате посебну пажњу на девојчице са сметњама у развоју, тако што ће предузети неопходне мере и, по потреби, посебне мере, како би се обезбедила њихова одговарајућа заштита, приступ свим услугама и пуно укључивање у друштво.

Комитет за права детета, Општи коментар број 7: Спровођење права детета у раном детињству⁴

11. Право на недискриминацију

(а) Члан 2 подразумева да мала деца, уопштено говорећи, не смеју бити дискриминисана по било ком основу, на пример када закони не пружају једнаку заштиту од насиља свој деци, укључујући малу децу. Мала деца су посебно изложена ризику дискриминације јер су релативно немоћна и зависна од других у остваривању својих права.

(б) Члан 2 такође подразумева да одређене групе мале деце не смеју бити дискриминисане. Дискриминација се може јавити у облику смањених нивоа исхране, неадекватне неге и пажње, ограничених могућности за игру, учење и образовање или кочења слободног изражавања осећања и мишљења. Дискриминација се такође може изразити кроз грубо поступање и неразумна очекивања, која могу представљати експлоатацију или злостављање. На пример:

(И) Дискриминација против женске деце је озбиљна повреда права, која утиче на њихов опстанак и све области њихових младих живота и ограничава њихову способност да дају позитиван допринос друштву. Оне могу бити жртве селективног абортуса, гениталног сакаћења, занемаривања и чедоморства, поред осталог и неадекватним дојењем. Од њих се може очекивати да преузму прекомерне породичне обавезе и могу бити лишене могућности да уживају у раном детињству и основном образовању;

(ИИ) Дискриминација деце са инвалидитетом смањује изгледе за преживљавање и квалитет живота. Ова деца имају право на негу, исхрану, одгајање и охрабривање који се пружају другој деци. Њима такође може бити потребна додатна, посебна помоћ како би се обезбедила њихова интегрисаност и остваривање права;

(ИИИ) Дискриминација деце заражене или погођене вирусом ХИВ/АИДС им ускраћује помоћ и подршку која им је најпотребнија. Дискриминација може бити изражена кроз јавне политике, пружање и доступност услуга, као и кроз свакодневне поступке којима се крше права ове деце (...);

⁴ Комитет за права детета, Општи коментар број 7: Спровођење права детета у раном детињству, ЦРЦ/Ц/ГЦ/7, 20. септембар 2006. г.

(ИВ) Дискриминација у вези са етничким пореклом, класом/кастом, личним околностима и стилем живота, или политичким или верским уверењима (деце или њихових родитеља) искључује децу из потпуног учешћа у друштву. Она утиче на способност родитеља да испуњавају своје дужности према својој деци. Она такође утиче на постојање шансе и развој самопоуздања деце, и подстиче озлојеђеност и сукобе међу децом и одраслима;

(В) Посебно су изложена ризику мала деца која трпе вишеструку дискриминацију (нпр. у вези са етничким пореклом, социјалним или културним статусом, полом и/или инвалидитетом).

12. Мала деца такође могу да трпе последице дискриминације према њиховим родитељима, на пример ако су деца рођена ван брачне заједнице или у другим околностима које одступају од традиционалних вредности, или ако су њихови родитељи избеглице или азиланти. Државе уговорнице имају одговорност да прате и сузбијају дискриминацију у сваком облику који она поприми и свугде где се јави: у породици, заједници, школи или другим институцијама. Потенцијална дискриминација у приступу квалитетним службама за малу децу изазива посебну забринутост, нарочито тамо где здравствене, образовне, социјалне и друге службе нису универзално доступне, а пружају се кроз комбинацију државних, приватних и добротворних организација. ...

Комитет за права детета, Општи коментар број 4: Здравље адолесцената⁵

Право на недискриминацију

7. Стране уговорнице имају обавезу да обезбеде да сва лица млађа од 18 година уживају сва права утврђена Конвенцијом без икакве дискриминације (чл. 2), и без обзира на “расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго уверење, национално, етничко или социјално порекло, имовинско стање, онеспособљеност, рођење или други статус”. Ови основи обухватају и сексуално опредељење адолесцената и здравствено стање (укључујући ХИВ/АИДС и ментално здравље). Адолесценти који су изложени дискриминацији су подложнији злостављању, другим облицима насиља и експлоатације и њихово здравствено стање и развој се тиме излажу већем ризику. Стога имају право на посебну пажњу и заштиту целог друштва.

Комитет за права детета, Општи коментар број 10: Права деце у малолетничком правосуђу⁶

Без дискриминације (члан 2)

6. Државе потписнице су обавезне да предузму све неопходне мере како би осигурале једнак третман за сву децу у сукобу са законом. Посебну пажњу треба обратити на дискриминацију де фацто и на различитости, што може бити последица недостатка

⁵ Комитет за права детета, Општи коментар број 4: Здравље адолесцената, ЦРЦ/Ц/ГЦ/4, 1. јул 2003. г.

⁶ Комитет за права детета, Општи коментар број 10: Права деце у малолетничком правосуђу, ЦРЦ/Ц/ГЦ/10, 25. април 2007. г

конзистентне политике, а односи се на децу која спадају у ризичну групу, као што су деца са улице, деца која припадају расним, етничким, верским или језичким мањинама, деца аутохтоног порекла, женска деца, деца са сметњама у развоју и деца која су више пута била у сукобу са законом (повратници). У том смислу је значајно обучити све људе који се професионално баве малолетничким правосуђем (...), као и успоставити правила, прописе или протоколе који унапређују једнак третман деце преступника и обезбеђују правну заштиту, помоћ и надокнаду штете.

7. Многа деца у сукобу са законом су такође и жртве дискриминације, нпр. у покушају да стекну образовање или се запосле. Неопходно је предузети мере за спречавање такве дискриминације, поред осталог, пружањем одговарајуће подршке и помоћи малолетним преступницима који су већ учинили неко дело, у њиховим напорима да се реинтегришу у друштво и организовањем јавних кампања којима се истиче њихово право да преузму конструктивну улогу у друштву. (Члан 40 (1)).

Комитет за права детета, Општи коментар број 21 о деци у уличној ситуацији⁷

Преглед законодавства и политика

14. Државе би морале да процене како могу да побољшају законе и политике како би одражавали препоруке садржане у овом општем коментару. Државе би морале одмах да учине следеће: да бришу одредбе које непосредно или посредно дискриминишу децу због тога што се она или њихови родитељи или породица налазе у уличној ситуацији.

Члан 2. о забрани дискриминације

Забрана дискриминације у односу на социјално порекло, имовинско стање, рођење или други статус

25. ... управо је дискриминација један од главних узрока због којих се деца налазе у уличној ситуацији. Деца се затим дискриминишу због своје повезаности с улицом, то јест на основу друштвеног порекла, социјалног стања, рођења или другог статуса, што доводи до целоживотних негативних последица. Комитет формулацију „други статус“ садржану у члану 2. Конвенције тумачи тако да обухвата и уличну ситуацију детета или његових родитеља и других чланова породице.

Системска дискриминација

26. Дискриминација може да буде непосредна или посредна. Непосредна дискриминација подразумева несразмерне приступе у оквиру политике „решавања проблема бескућника“ који репресивним мерама покушавају да спрече просјачење, задржавање на забрањеним местима, скитничарење, бежање од куће или друге видове понашања ради

⁷ Комитет за права детета, Општи коментар број 21 о деци у уличној ситуацији, ЦРЦ/Ц/ГЦ/21, 21. јун 2017. г.

преживљавања, на пример инкриминисањем статусних прекршаја, „чишћењем“ улица или привођењем, као и циљаним насиљем, узнемиравањем и изнудом од стране полиције. Непосредну дискриминацију може да представља: одбијање полиције да озбиљно схвати пријаве крађе или насиља које поднесу деца у уличној ситуацији; дискриминаторни однос у оквиру система правосуђа за малолетнике; одбијање социјалних радника, наставника или здравствених радника да раде с децом у уличној ситуацији; и узнемиравање, понижавање и застрашивање од стране вршњака и наставника у школи. Посредна дискриминација обухвата политике које доводе до недоступности основних услуга, као што је здравство и образовање, на пример тако што се коришћење условљава плаћањем или давањем личне исправе на увид. Чак и ако деци у уличној ситуацији није онемогућено коришћење основних услуга, она могу да буду изолована унутар таквих система. Деца могу да се суочавају с вишеструким видовима дискриминације који се међусобно преклапају, на пример на основу пола, сексуалне оријентације и родног изражавања/идентитета, инвалидитета, расе, националне припадности, домородачког статуса, имиграционог статуса и другог мањинског статуса, тим пре што је заступљеност мањинских група међу децом у уличној ситуацији често несразмерно велика. Деца која су дискриминисана су у већој мери изложена насиљу, злостављању, експлоатацији и полно преносивим инфекцијама, укључујући и ХИВ, и угрожености им је здравље и развој. ... захтева и примену одговарајућих проактивних мера којима ће се свој деци обезбедити ефективне једнаке могућности остваривања права из Конвенције. То захтева позитивне мере усмерене на исправљање ситуације суштинске неједнакости. На системску дискриминацију је могуће утицати променама прописа и политика, што значи да ју је на тај начин могуће и отклонити.

Елиминисање дискриминације

27. Дискриминацију треба елиминисати формално, и то тако што ће се обезбедити да устав, закони и политике државе не дискриминишу у односу на уличну ситуацију, као и суштински, посвећивањем довољне пажње деци у уличној ситуацији као групи која се суочава с константним предрасудама и према којој је потребно предузети афирмативне мере. Посебне привремене мере којима се убрзава или постиже де факто равноправност деце у уличној ситуацији не треба сматрати дискриминацијом. Државе би морале да обезбеде: да деца у уличној ситуацији буду једнака пред законом; да свака дискриминација у односу на уличну ситуацију буде забрањена; да се реши питање подстицања на дискриминацију и узнемиравања; да деца у уличној ситуацији и њихове породице не буду произвољно лишена своје имовине; као и да забране боравка на улици након одређеног часа бусу легитимне, сразмерне и недискриминаторне. Државе би такође морале да сензитизују стручњаке, приватни сектор и јавност за искуства и права деце у уличној ситуацији, са циљем постизања позитивне промене ставова. Државе би морале да подрже креативне уметничке, културне и/или спортске програме које предводе или у којима учествују деца у уличној ситуацији, а који помажу у отклањању погрешних ставова и руше препреке које постоје код стручњака, у заједници — укључујући и међу осталом децом — и у ширем друштву кроз видљив међусобни дијалог и интеракцију.

3. РЕЛЕВАНТНИ ОСНОВ ПОСТУПАЊА У ДОМАЊЕМ ПРАВУ

Устав Републике Србије

(„Службени гласник РС“, бр. 98/2006), **чланови 21, 50, 76 и 15.**

ОДРЕДБЕ ЗАКОНА

Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/2009), **члан 22**
(дискриминација деце)

Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС“, бр. 33/2006 и 13/2016), **чланови 18 и 20.**

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Службени гласник РС“, бр.85/2005), **члан 88**

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017 и 27/2018), **члан 7, члан 79. став 4, члан 99. став 8, члан 110.**

ОДЛУКЕ ДОМАЋИХ СУДОВА

1) Тужба је поднета против једног од станара зграде у коју је требало да се усели жена са петоро деце, за коју је он веровао да је Ромкиња. Незадовољни станар зграде, поводом информације да ће се жена са петоро деце уселити у зграду у којој он живи, на питање новинарке да објасни разлог незадовољства, он је између осталог изјавио: „...није нам баш у прилог да се Ромкиња усели у нашу зграду. Много има деце, петоро деце... то је неред... Роми су Роми. Они увек имају неко посебно насеље, одвојено и те ствари...” Његова изјава је емитована на РТС-у.

Ова парница је правноснажно окончана, а суд је утврдио да је својом изјавом незадовољни станар извршио тежак облик непосредне дискриминације припадника ромске националне мањине. Забрањено му је да убудуће даје изјаве којима дискриминише ромску националну мањину, наложено му је да се јавно извини ромској популацији, као и да о свом трошку објави судску пресуду у дневном листу са националним тиражом.

2) Тужба је поднета против власника угоститељског објекта, јер је особље одбило да услужи групу младих особа са инвалидитетом који су желели да прославе рођендан једног од њих. Млади су у комуникацији користили знаковни језик. Наиме, они су се сместили за сто, али су запослени у ресторану, када су видели да ова група младих користи знаковни језик, одбили да их услуже и рекли су им да напусте ресторан јер нема места. У том тренутку је ресторан био готово празан. Млади су хтели да се преместе у башту кафе-посластичарнице, али им је особље рекло да је све резервисано, иако је у башти било много слободних места.

Први основни суд у Београду донео је пресуду због пропуштања којим је у целости усвојен тужбени захтев Повереника за заштиту равноправности. Пресуда је постала правноснажна.

ОДЛУКЕ НЕЗАВИСНИХ ТЕЛА

Мишљење Повереника за родну равноправност

1) Мишљење је донето у поступку поводом притужбе коју је поднела Р. Л. из Б, у име малолетног сина К. Л, против ПУ „А.“ Н. Б. У притужби је наведено да К. Л. има развојни поремећај и да васпитна група коју похађа у ПУ „А.“ Н. Б, у вртићу „Т“, броји 38 деце, да му није пружена потребна додатна подршка, као и да у вртићу борави само два сата дневно због броја деце у групи. ПУ „А.“ Н. Б. није доставила изјашњење о основаности и наводима притужбе, иако је примила захтев за изјашњење. У току поступка утврђено је да наводи из притужбе пружају довољно основа за закључак да је подносиатељка притужбе учинила вероватним акт дискриминације. С обзиром да предшколска установа није доставила изјашњење на наводе притужбе, а да је акт дискриминације учињен вероватним Повереник за заштиту равноправности донео је мишљење да је отежавањем могућности детету К.Л, које има потешкоће у развоју, да учествује у васпитним, односно образовним активностима, ПУ „А.“ Н. Б. прекршила одредбе члана 19. Закона о забрани дискриминације. Због тога је ПУ „А.“ Н. Б. препоручено да, уз укључивање родитеља и других актера који добро познају дете у складу са законом и мишљењем Комисије за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке детету/ученику, предузме све потребне мере из своје надлежности и пружи потребну подршку детету К.Л, у складу са његовим узрастом и развојним потребама, као и да убудуће води рачуна да у оквиру својих редовних послова и активности, не крши законске прописе о забрани дискриминације.

2) Матична служба није уписала име детета на румунском језику и латиничним писмом у матичну књигу рођених. Притужбу је поднео отац, припадник румунске националне мањине јер је надлежна матична служба одбила да изврши упис личног имена његовог новорођеног детета у матичну књигу рођених, најпре на румунском језику и латиничним писмом, а потом и на српском језику ћирилицом. Градска управа је у изјашњењу на притужбу навела да је матичар објаснио родитељима да се лично име детета које је припадник националне мањине, уписује прво на српском језику ћирилицом, а тек онда на језику и писму националне мањине. Такође, навела је да је по решењу центра за социјални рад наложено да се име детета упише прво на румунском латиничном писму, а затим на српској ћирилици, али да градска управа сматра да овакво решење није у складу са законом, због чега су затражили мишљење надлежног министарства.

Повереница за заштиту равноправности донела је мишљење да је матична служба, одбијањем да упише дете у матичну књигу рођених на румунском језику и латиничним писмом, дискриминисала дете на основу националне припадности његових родитеља и препоручила надлежном органу да изврши упис рођења детета у матичну књигу рођених, као и да убудуће води рачуна да приликом уписа у матичну књигу рођених не крши

одредбе Закона о забрани дискриминације. По овој препоруци није поступљено у остављеном року.

3) Ученик средње школе, који школу похађа ванредно, дошао је у школу да полаже испит и том приликом је десетак ученика кренуло за њим узвикујући: „Уби, уби педера" и „Убиј, закољи, да педер не постоји". Након овог напада у школи, потражио је лекарску помоћ и напад пријавио полицији. Овај ученик се претходно јавно декларисао као хомосексуалац, па је због злостављања ученика у школи био приморан да напусти редовно школовање и настави да похађа наставу ванредно. Пред испитни рок, упутио је писмо директорки школе у којем је замолио да му обезбеди присуство школског полицајца на ходнику за време полагања испита, што се није догодило. Школа је навела је да је удовољено захтеву ученика да школски полицајац буде присутан за време када полаже испите, с обзиром да се јавно изјаснио о својој сексуалној оријентацији. Директорка школе је изјавила да је сазнала за овај инцидент у школи тек сутрадан, тако што је обавештена да је поднета пријава полицијској станици и из медија, с обзиром да ученик није пријавио насиље директорки и школском полицајцу. Како је сумњала да постоји насиље, прикупила је изјаве од наставника, помоћног особља и ученика у вези навода овог ученика, те из свих прикупљених изјава и обављених разговора није могла да утврди да је дошло до физичког насиља. Имајући у виду да је директорка школе потврдила да су коментари који су упућени ученику имали везе са његовом сексуалном оријентацијом, констатовано је да овом ученику јесу упућене речи „Уби, уби педера" и „Убиј, закољи да педер не постоји", односно, да су се ове увреде односиле искључиво на његову сексуалну оријентацију.

Повереница је дала мишљење да школа није благовремено предузела одговарајуће мере ради превазилажења дискриминаторног става ученика према ЛГБТ популацији и спречавања дискриминације ученика на основу његове сексуалне оријентације, што је довело до тога да га ученици дискриминишу упућивањем вербалних коментара увредљиве и узнемиравајуће садржине. Школи је препоручено да хитно предузме све неопходне радње и мере којима ће обезбедити да сви запослени у школи прођу обуку/стручно усавршавање на тему забране дискриминације, као и неопходне мере како би се кроз одговарајуће програме, обуке и едукације међу ученицима развијао дух толеранције, прихватања различитости и недискриминаторног понашања. По овој препоруци је поступљено.

ОЛУКЕ УН КОМИТЕТА

Закључна запажања УН Комитета за права детета са препорукама – Република Србија (2017)

Општи принципи (чланови 2, 3, 6 и 12)

Недискриминација

22. Комитет поздравља иницијативе које је држава потписница увела у циљу решавања проблема дискриминације, нарочито ромске деце, али ипак изражава забринутост због:

а. сталне дискриминације ромске деце у свим областима живота, што је један од главних разлога који доводи до смештања ромске деце у установе;

б. чињенице да се ромска деца, као и деца са сметњама у развоју, мигранти, избеглице и деца тражиоци азила, деца припадници мањина, деца која живе у удаљеним подручјима, деца која живе и раде на улици, деца са ХИВ/АИДС и ЛГБТ деца и даље суочавају са дискриминацијом у погледу приступа образовању, здравственој заштити и адекватном становању;

ц. тога што Повереник за заштиту равноправности нема посебну јединицу која би се бавила случајевима дискриминације деце.

23. Комитет апелује на државу потписницу да:

а. осигура потпуну примену релевантних постојећих закона о забрани дискриминације кроз јачање јавних едукативних кампања које се баве негативним друштвеним ставовима према ромској деци, деци са сметњама у развоју, деци припадницима мањина, избеглицама и деци тражиоцима азила, деци мигрантима, деци која живе и раде на улици, ЛГБТ деци и деци са ХИВ/АИДС;

б. осигура да деца која живе у руралним подручјима имају приступ квалитетном образовању, адекватној здравственој заштити и становању;

ц. осигура доступност довољних људских, техничких и финансијских ресурса за ефикасно спровођење Националне стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2013. до 2018. године;

д. уведи посебан механизам у оквиру Повереника за заштиту равноправности за решавање случајева дискриминације деце.

Деца лишена породичне средине

40. ...Комитет препоручује да држава потписница: ...

г. подигне свест у друштву у циљу супротстављања стигматизацији и дискриминацији деце у систему алтернативног збрињавања.

Деца припадници мањина

58. Комитет је дубоко забринут због тога што је стигматизација и дискриминација Рома, укључујући децу, још увек широко распрострањена, што доводи до насиља и говора мржње против њих, док се суочавају с потешкоћама у приступу услугама социјалне заштите и програмима социјалне интеграције.

4. ПОСЕБНЕ НАПОМЕНЕ/УКАЗИВАЊЕ НА ДРУГЕ РЕЛЕВАНТНЕ ИЗВОРЕ

Пресуде Европског суда за људска права

Д.Х анд отхерс в. Тхе Цзецх Републиц, представка бр. 57325/00, пресуда од 13.11.2007. године

У овом предмету ЕСЉП је нашао да је несразмерно велики број ромске деце неоправдано смештен у специјалне школе за децу са проблемима у учењу. ЕСЉП је истакао забринутост у вези базичнијег програма који је понуђен деци у овој школи као и сегрегације који је систем проузроковао. Ромска деца су тако добила образовање које је само појачало њихове потешкоће и компромитовала њихов лични развој уместо да им помогне да се интегришу у редован образовни систем и развију вештине које би им олакшале живот у општој популацији. Сходно томе, ЕСЉП је у овом предмету нашао кршење члана 14 ЕКЉП у вези са чланом 2 Протокола бр. 1 уз ЕКЉП.

Оршуш анд отхерс в. Цроатиа, представка бр. 15766/03, пресуда од 16.3.2010. године

У овом предмету ЕСЉП је разматрао разреде које су похађали само Роми у оквиру редовних основних школа. Подносиоци представке истакли су да су били жртве расне дискриминације када су одвојени од друге деце похађали наставу у разреду предвиђеном само за Роме, због чега су ускраћени у педагошком, психолошком и емотивном смислу те доведени у неповољнији положај. По оцени ЕСЉП, привремено распоређивање деце у посебно разредно одељење на основу њиховог недовољног познавања језика као такво није аутоматски дискриминаторно. Могло би се рећи да би у одређеним околностима такво распоређивање служило остварењу легитимног циља прилагођавања образовног система специфичним потребама деце. Међутим, када таква мера несразмерно или чак, као што је то случај у овом предмету, искључиво погађа одређену етничку групу, такво поступање треба да буде праћено одговарајућим гаранцијама. ЕСЉП је истакао да се за оспораване мере тешко може рећи да су део уобичајене и опште праксе уведене са циљем решавања проблема деце која не познају довољно језик, као и да посебно тестирање дечјег познавања језика није ни предузето. Што се тиче самог програма рада, некој деци није ни био понуђен посебан програм (односно специјални часови језика) како би достигли потребан ниво знања језика у најкраћем временском периоду. Није било ни одговарајућих надзорних процедура које би обезбедиле моменталан и аутоматски трансфер у мешовита одељења чим би ромска деца стекла одговарајуће знање језика. Сходно томе, ЕСЉП је у овом предмету нашао кршење члана 14 ЕКЉП у вези са чланом 2 Протокола бр. 1 ЕКЉП.